

Utlandsstuderandes ekonomiska och sociala situation 2023

– En undersökning av högskolestuderande med studiemedel

Utlandsstuderandes ekonomiska och sociala situation 2023

- En undersökning av högskolestuderande med studiemedel

Centrala studiestödsnämnden (CSN)

Producent

CSN, Enheten Kunskap om studiestödet
851 82 Sundsvall
060-18 60 00

Kontaktperson

Jonas Larsson
060-146361
jonas.larsson@csn.se

Webbsida

www.csn.se/om-csn/statistik-och-rapporter.html

Innehåll

Innehåll	2
Sammanfattning	3
1 Inledning	4
1.1 Syfte.....	4
1.2 Om undersökningen.....	4
1.2.1 Urval, enkätutskick och konfidensintervall	4
1.3 Gruppen utlandsstuderande på universitet och högskola	5
1.3.1 De utlandsstuderandes bakgrund	6
2 Utlandsstuderandes ekonomi	7
2.1 Högre utgifter utomlands.....	8
2.1.1 Utlandsstuderande har höga boendekostnader	8
2.1.2 Terminsavgifter för utlandsstudier	9
2.2 Utlandsstuderandes inkomster.....	9
2.2.1 Freemovers är mer rekryterade av studiestödet	10
2.2.2 Hög lånebenägenhet – vanligt med merkostnadslån	11
2.2.3 Studiemedlen och levnadsomkostnaderna	12
2.2.4 Synen på studielån	12
2.2.5 Svårt att arbeta parallellt med studierna	12
3 Utlandsstuderandes sociala situation	14
3.1 Varför högskolestudier utomlands?.....	14
3.2 God upplevelse av studiesituationen	15
3.3 Studierna och ekonomin påverkar hälsan	16
4 De utlandsstuderande och målen för studiestödet	19
Referenser	21

Sammanfattning

CSN har i uppdrag att följa och analysera de studerandes situation. Resultaten från denna studie om **högskolestuderande utomlands** sammanfattas i nedanstående punkter.

- I många fall är kostnaderna för studier utomlands högre än i Sverige, bland annat beroende på terminsavgifter och höga boendekostnader.
- Utlandsstuderande använder sparade medel och får ekonomiskt stöd från föräldrar i klart högre utsträckning än högskolestuderande i Sverige.
- Utlandsstuderande har mer sällan möjlighet att arbeta vid sidan om sina studier, i jämförelse med studerande i Sverige.
- En hög andel av de utlandsstuderande tar merkostnadslån utöver ordinarie lån och bidrag. Tack vare merkostnadslånet täcks utlandsstuderandes levnadsomkostnader av studiemedlen i ungefär lika stor utsträckning som för högskolestuderande i Sverige.
- Gruppen freemovers, som ofta stannar utomlands under längre tid, har mindre ekonomiska marginaler än utbytesstuderande.
- Den ekonomiska situationen för utlandsstuderande har försämrats något jämfört med 2017.
- Utlandsstuderande har en mycket positiv bild av sin studiesituation. Studiesituationen ligger dock samtidigt bakom en del hälsoproblem, i större utsträckning än den ekonomiska situationen.
- Studiestödet bidrar i hög grad till att möjliggöra utlandsstudier, men den sociala snedrekryteringen till högskolan fortsätter att vara särskilt tydlig bland utlandsstuderande.
- För att nå EU:s mål om andelen utlandsstuderande på eftergymnasial nivå behöver utlandsstudier bli vanligare inom de utbildningsinriktningar och grupper av studerande som idag är underrepresenterade.

1 Inledning

1.1 Syfte

En av CSN:s övergripande uppgifter är att följa och analysera de studerandes sociala och ekonomiska situation, för att säkerställa att myndigheten har god kunskap inom området.¹ I den här rapporten beskriver vi situationen för utlandsstuderande på universitet och högskola.

1.2 Om undersökningen

Denna rapport baseras på en enkätundersökning till utlandsstuderande som läser på eftergymnasial nivå, på högskola eller universitet. De studerande var beviljade studiemedel vid tidpunkten för enkätundersökningen. Både studerande som bara hade bidrag och de som även tog lån ingick i undersökningen. Alla som besvarade enkäten var heltidsstuderande.

När vi i den här rapporten skriver om utlandsstuderande syftar vi på den grupp som ringas in i stycket ovan, om inget annat anges. Eftersom grupperna freemovers och utbytesstudenter bedriver studier under olika förutsättningar redovisas dessa gruppers resultat i vissa fall separat.

I rapporten kommer vi bland annat att göra jämförelser med resultat från tidigare undersökningar om högskolestuderande i Sverige² och med tidigare enkätresultat från gruppen utlandsstuderande³. Ytterligare en utgångspunkt är två tidigare rapporter om gruppen utlandsstuderande som skrivits av CSN och UHR.⁴

Allmän statistik om studiemedel finns publicerad på CSN:s sidor med officiell statistik inom området studiestöd.⁵

1.2.1 Urval, enkätutskick och konfidensintervall

Mottagarna av enkäten valdes ut genom ett stratifierat slumpmässigt urval. Syftet med urvalsförfarandet var att säkerställa att de grupper som valts ut inte blev för små, något som skulle kunna försämra studiens kvalitet. I och med detta förfarande blev vissa mindre grupper överrepresenterade i urvalet. Svaren på enkätundersökningen har därför viktats.

Enkäten skickades ut till 3 600 mottagare den 4 april 2023. Fem påminnelser gick ut till de som inte besvarade enkäten. Den slutliga svarsfrekvensen uppgick till omkring 40 procent. För att motverka att resultatet snedvrids, på grund av bortfallet av svar, har enkätsvaren viktats utifrån hur stora olika urvalsgrupper är i utskickningen och i verkligheten.

¹ 5 § förordningen (2017:1114) med instruktion för Centrala studiestödsnämnden.

² CSN. [Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020](#). CSN 2021.

³ CSN. [Studerandes ekonomiska och sociala situation 2017](#). CSN 2018.

⁴ [Vägen till utlandsstudier](#) (CSN, UHR 2019) och [Breddad rekrytering till internationell mobilitet](#) (UHR 2021).

⁵ Där hittar man bland annat uppgifter om [studiemedel för studier utomlands](#).

Konfidensintervall redovisas i rapportens tabeller och diagram. I tabellerna står konfidensintervallen inom parentes. I diagrammen åskådliggörs de genom tunna streck i änden av staplarna.

En separat tabellbilaga med alla enkätresultat kan beställas av CSN.

1.3 Gruppen utlandsstuderande på universitet och högskola

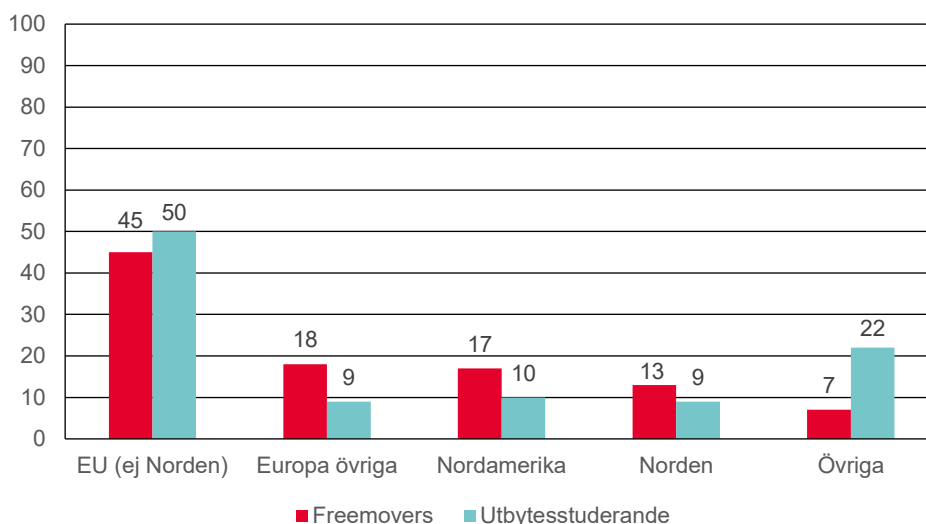
Av samtliga utlandsstuderande med studiemedel utgör de som bedriver eftergymnasiala studier på universitet eller högskola 84 procent. I den här undersökningen har vi valt att koncentrera oss på denna grupp.

Utlandsstuderande kan vara utbytesstuderande eller freemovers. De utbytesstuderande läser en del av sin svenska utbildning utomlands genom ett utbytesprogram eller utbytesavtal mellan lärosäten. Freemovers anordnar sina studier utomlands på egen hand. De läser oftare utomlands under längre tid än utbytesstuderande. Freemovers betalar också terminsavgifter i mycket högre utsträckning än utbytesstuderande.

Studieåret 2022 utgjorde de freemover-studerande 68 procent av de totalt 24 000 utlandsstuderande på högskola (eftergymnasial nivå). Resterande 32 procent var utbytesstuderande. Andelen kvinnor är 59 procent såväl bland freemovers som bland utbytesstuderande.

De flesta utlandsstuderande studerar inom EU (exklusive Norden). Så ser det även ut i den grupp vi undersökt. Därefter följer Nordamerika, andra europeiska länder och länder inom Norden.

Diagram 1 Undersökt grupp fördelad efter landsgrupp och typ av utlandsstudier¹
Andelar i procent

¹ I kategorin "Övriga" ingår här Afrika, Asien, Oceanien och Sydamerika.

En indelning av vår undersökta grupp utifrån studieinriktning visar att 36 procent av alla freemovers läser samhällskunskap, juridik, handel och administration.⁶ Därefter följer hälso-/sjukvård och social omsorg med 25 procent och humaniora/konst med 14 procent. Noterbart är att endast 1 procent av de utlandsstuderande i vår studie går en pedagogik-/lärarutbildning.

Diagram 2 Undersökt grupp (freemovers) fördelad efter studieinriktning¹
Andelar i procent

¹ I begreppet "Allmän utbildning" ingår fristående kurser. Fristående kurser klassificeras normalt som breda, generella utbildningar och inte utifrån den ämnesinriktning som den enskilda kursen har.

1.3.1 De utlandsstuderandes bakgrund

CSN:s och UHR:s gemensamma rapport *Vägen till utlandsstudier* visar att utlandsstuderande, i synnerhet de som är utbytesstuderande, ofta har föräldrar med höga inkomster och lång eftergymnasial utbildning.⁷ Gruppen utlandsstuderande har också ett högt betygsmedelvärde från gymnasiet. En liknande bild framträder i *Breddad rekrytering till internationell mobilitet*.⁸ Även den enkätundersökning som ligger till grund för denna rapport visar att utlandsstuderande har högutbildade föräldrar i högre utsträckning än högskolestuderande i Sverige. Vår enkät visar också att fler av de utlandsstuderande har minst en förälder som invandrat till Sverige.⁹

Ytterligare en skillnad mellan utlandsstuderande på högskola och högskolestuderande i Sverige är att bara omkring 4 procent av de utlandsstuderande har ekonomiskt ansvar för barn. Bland högskolestuderande i Sverige är denna siffra omkring 10 procentenheter högre. Gruppen utlandsstuderande har också en lägre medelålder än högskolestuderande i Sverige.

⁶ Uppgift om inriktning saknas för utbytesstuderande.

⁷ CSN, UHR. *Vägen till utlandsstudier*. CSN, UHR 2019.

⁸ UHR. *Breddad rekrytering till internationell mobilitet*. UHR 2021.

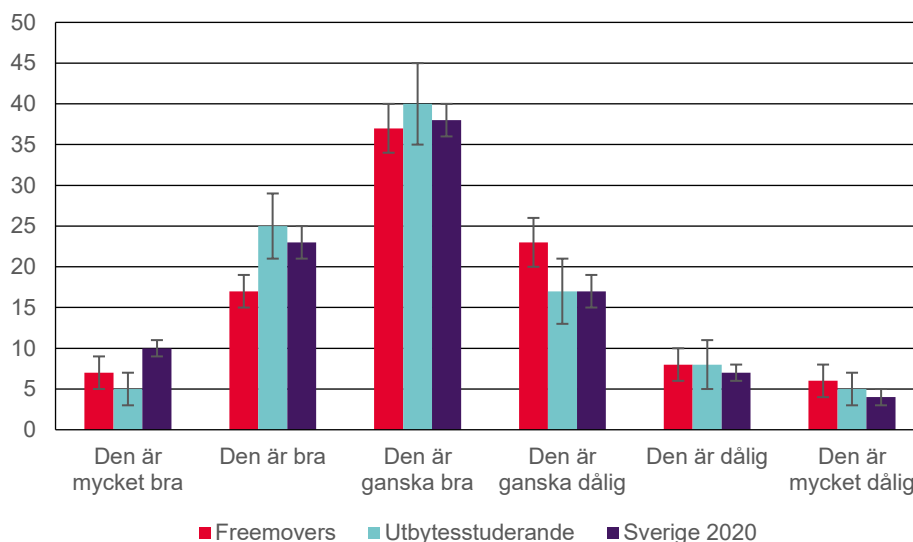
⁹ Det är framförallt bland freemovers vi hittar studerande med minst en förälder som invandrat till Sverige. Bland freemovers har 40 procent i vår undersökning minst en invandrad förälder; bland utbytesstuderande har 17 procent detsamma.

2 Utlandsstuderandes ekonomi

Utlandsstuderande har generellt sett högre utgifter än högskolestuderande i Sverige. Två anledningar till detta är höga boendekostnader och de freemover-studerandes terminsavgifter. De högre utgifterna vägs delvis upp av studielån och andra källor till försörjning. Möjligheterna till arbete vid sidan av studierna är dock ofta sämre bland utlandsstuderande än bland högskolestuderande i Sverige.

Den generella upplevelsen av den ekonomiska situationen bland utlandsstuderande påminner, trots de högre utgifterna, om den bland högskolestuderande i Sverige.¹⁰

Diagram 3 Hur upplever du att din ekonomi är under studietiden?
Procentandel per svarsalternativ

På ett övergripande plan är skillnaderna mellan könen och mellan freemovers och utbytesstuderande förhållandevis små. Något fler utbytesstuderande än freemovers beskriver dock sin ekonomi som ”bra”.

I en del andra avseenden ser vi större skillnader mellan utbytesstuderandes och freemover-studerandes ekonomi. Bland freemovers skulle till exempel drygt 40 procent klara en oväntad utgift på 12 000 kronor, utan att låna eller be om hjälp. Det är omkring 20 procentenheter lägre än bland utbytesstuderande och bland högskolestuderande i Sverige¹¹. I befolkningen i stort klarar omkring 80 procent en sådan utgift.¹²

¹⁰ Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020, sidan 11.

¹¹ Ibid., sidan 15.

¹² SCB. [Undersökningarna av levnadsförhållanden \(ULF\)](#). SCB 2023.

2.1 Högre utgifter utomlands

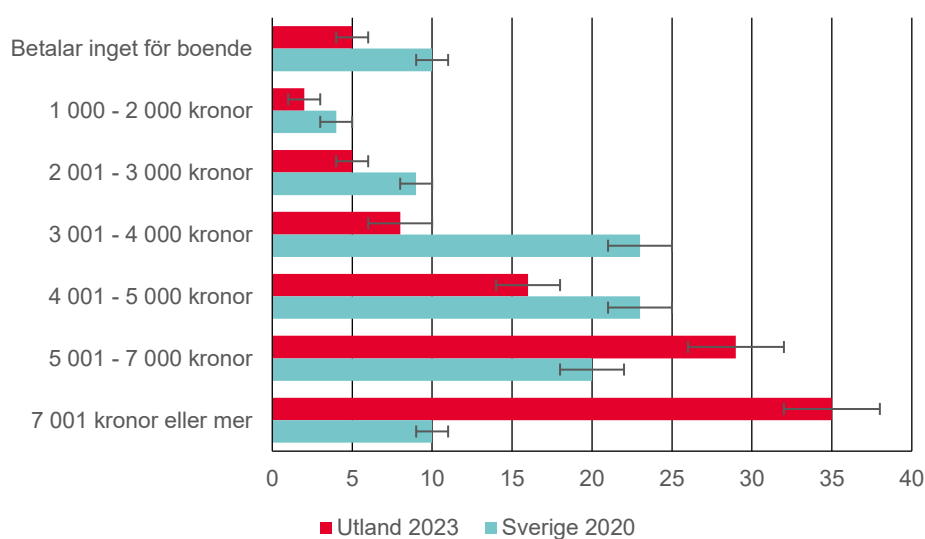
Höga kostnader kan upplevas som ett hinder för studier och bidra till att färre väljer att studera utomlands. Det finns flera faktorer som bidrar till de högre studiekostnaderna utomlands jämfört med i Sverige. Dessa aspekter är värda att utforska närmare för att förstå de ekonomiska utmaningar som internationella studenter möter när de väljer att förlägga sin utbildning i andra länder.

Terminsavgifter och boendekostnader är två exempel på tunga utgiftsposter för den som studerar utomlands. Även de generella levnadsomkostnaderna kan vara högre än i Sverige. Skillnaderna mellan olika länder kan emellertid vara stora.

2.1.1 Utlandsstuderande har höga boendekostnader

Var tredje utlandsstuderande betalar mer än 7 000 kronor i månaden för sitt boende. Bland högskolestuderande i Sverige 2020 gjorde bara var tionde högskolestuderande det. Nivån på boendekostnaderna beror till stor del på var i världen man befinner sig. Inom EU (exklusive Norden) är de utlandsstuderandes kostnader för boende lägre än i övriga världen, men ändå klart högre än bland studerande i Sverige.

Diagram 4 Högskolestuderandes kostnader för boende per månad¹
Procentandel per svarsalternativ

¹ Inklusiv hyra, el, amortering och ränta på bolån. I undersökningen ombads den studerande att ange sin del av kostnaden för boendet i de fall hen delar boende med andra.

Högst boendekostnad i vår undersökning har utlandsstuderande i Nordamerika och i de europeiska länder som inte tillhör EU.

Förutom att själva hyresavgiften ofta kan vara högre utomlands så förklaras de högre boendekostnaderna också av att färre utlandsstuderande bor tillsammans med en partner eller med sina föräldrar under studietiden.

2.1.2 Terminsavgifter för utlandsstudier

Utlandsstuderande betalar ofta en terminsavgift/undervisningsavgift för sina studier. Terminsavgifter är mer vanligt förekommande bland freemovers än bland utbytesstuderande.

Bland freemovers betalar 85 procent terminsavgift för sina studier. Medianen bland de som lämnat uppgift om sin terminsavgift är 60 000 kronor. Av de utbytesstuderande är det 7 procent som betalar en terminsavgift. Medianen bland dessa är 2 800 kronor.

Högst median avseende terminsavgift har freemovers i Oceanien (90 000 kronor). Med undantag för studier i Norden är det vanligt att freemovers betalar förhållandevis höga belopp i terminsavgifter.

Tabell 1 Terminsavgift bland freemovers – andel och median fördelat på landsgrupp¹
Andelar i procent och medianbelopp i kronor, felmarginaler inom parentes

Landsgrupp	Andel med terminsavgift	Median ²
EU (ej Norden)	96 (2)	60 000
Europa övriga	80 (6)	60 000
Nordamerika	87 (5)	80 000
Norden	45 (9)	700
Oceanien	100	90 000

¹ Afrika, Asien och Sydamerika redovisas inte i denna tabell då antalet studerande i undersökningen understiger 30 personer.

² Medianvärde bland dem som betalar terminsavgift.

Det är möjligt att söka merkostnadslån för undervisningsavgift. Som mest kan CSN för 20 veckors studier betala ut 67 200 kronor i merkostnadslån för undervisningsavgift. Bland freemovers med undervisningsavgift nyttjar 75 procent möjligheten till merkostnadslån för undervisningsavgift. Vanligast är det bland studerande i Oceanien (97 procent). Bland studerande i Norden, där terminsavgiften är lägst, är motsvarande andel 18 procent.

Samtidigt som merkostnadslånet verkar utjämnande och ökar rekryteringen till utlandsstudier, innebär beloppsgränsen att utlandsstuderande inte alltid har möjlighet att ta merkostnadslån som täcker hela undervisningsavgiften. Detta kan vara ett hinder för att välja utlandsstudier.

2.2 Utlandsstuderandes inkomster

Andelen utlandsstuderande som får någon form av lån och bidrag från CSN ligger i vår enkätundersökning på samma nivå som i 2020 års enkät till högskolestuderande i Sverige.¹³ Jämfört med högskolestuderande i Sverige 2020 och utlandsstuderande 2017 är det däremot under 2023 en mycket högre andel utlandsstuderande som använder sparade medel och/eller får ekonomiskt stöd från sina föräldrar.

Vår undersökning visar att 34 procent av de utlandsstuderande får ekonomiskt stöd från föräldrar. Andelen har ökat sedan 2017. I undersökningen av högskolestuderande i Sverige 2020 fick 12 procent av de studerande ekonomiskt stöd från sina föräldrar. Skillnaderna kan till viss del förklaras av att studerande utomlands i genomsnitt är

¹³ Utlandsstuderande tar dock mycket oftare merkostnadslån, utöver grundlånet. Se avsnitt 2.2.2.

yngre och att det är vanligare att yngre studerande, oavsett studieland, får ekonomiskt stöd från sina föräldrar.

Ungefär 50 procent av de utlandsstuderande använder sparade medel för sin försörjning. I såväl undersökningen av utlandsstuderande 2017 som i den om högskolestuderande i Sverige 2020 använde ungefär 30 procent sparade medel. Användningen av sparade medel har alltså ökat kraftigt bland utlandsstuderande. Utbytesstuderande använder sparade medel i högre grad än freemovers, troligen för att de förra normalt stannar utomlands under en kortare tid.

Tabellen nedan visar de största inkomstkategorierna bland utlandsstuderande.

Tabell 2 Hur försörjer du dig under vårterminen 2023?

De största inkomstkategorierna, andelar i procent, felmarginaler inom parentes.

	Freemovers	Utbytesstuderande	Samtliga
Lån och bidrag från CSN	84 (2)	95 (2)	86 (2)
Endast bidrag från CSN	16 (2)	6 (2)	14 (2)
Lön från arbete	24 (3)	17 (4)	23 (2)
Sparade medel	45 (3)	66 (5)	49 (3)
Ekonomiskt stöd från föräldrar	36 (3)	25 (4)	34 (3)
Mat och boende hos föräldrar	4 (1)	1 (1)	3 (1)
Ekonomiskt stöd från maka/make, sambo eller partner	5 (1)	2 (1)	4 (1)
Stipendium	16 (2)	53 (5)	23 (2)

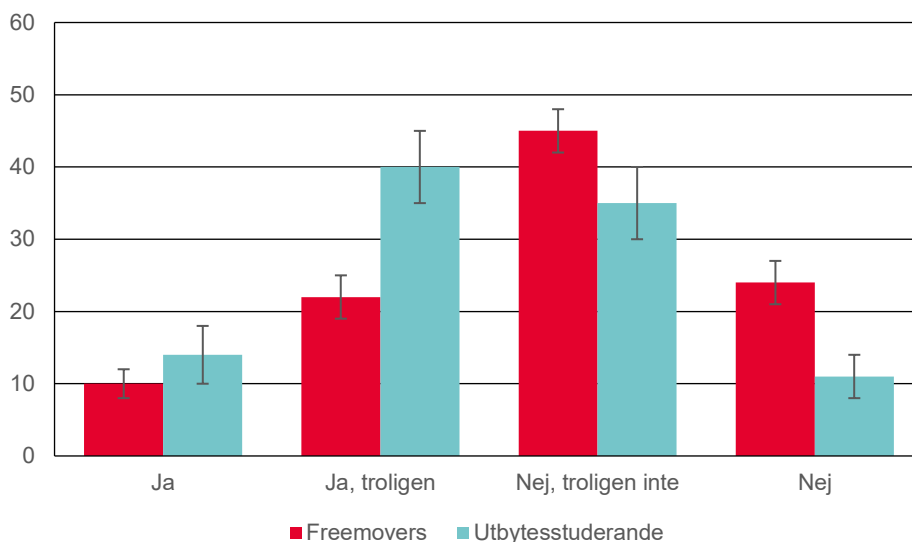
Drygt hälften av de utbytesstuderande får stipendium för sina studier. Bland freemovers är denna andel 16 procent.

2.2.1 Freemovers är mer rekryterade av studiestödet

Fler freemovers än utbytesstuderande är beroende av studiestöd för att kunna studera. Mer än dubbelt så många freemovers som utbytesstuderande svarar nej på frågan om de skulle ha börjat studera om de inte fått studiestöd.¹⁴

¹⁴ Samtidigt är det också vanligare att freemovers (och yngre) inte tar studielån utan endast nyttjar bidragsdelen, vilket visar att denna grupp är mer heterogen än gruppen utbytesstuderande.

Diagram 5 Om du inte hade kunnat få studiestöd från CSN, skulle du ha börjat studera i alla fall?
 Procentandel per svarsalternativ

Andelen utlandsstuderande som skulle ha börjat studera även om de inte kunnat få studiestöd har minskat de senaste åren. I vår undersökning från 2017 svarade sammanlagt 45 procent av de utlandsstuderande att de inte eller troligen inte skulle ha börjat studera om de inte fått studiestöd. Våren 2023 svarade sammanlagt 64 procent av alla utlandsstuderande detsamma.

Bland högskolestuderande i Sverige 2020 angav 55 procent att de inte eller troligen inte skulle ha börjat studera om de inte kunnat få studiestöd. Sammanfattningsvis kan vi alltså slå fast att beroendet av studiestöd är särskilt högt bland freemovers, som också utgör den klart största gruppen utlandsstuderande.

2.2.2 Hög lånebenägenhet – vanligt med merkostnadslån

Utlandsstuderande är en grupp som har hög lånebenägenhet. Rapporten *Studiestödet 2022* visade att 89,3 procent av de utlandsstuderande tog studielån. På eftergymnasial nivå i Sverige tog 81,1 procent studielån. Andelen utlandsstuderande som tar studielån har ökat något sedan 2017, då den låg på 86,5 procent.¹⁵

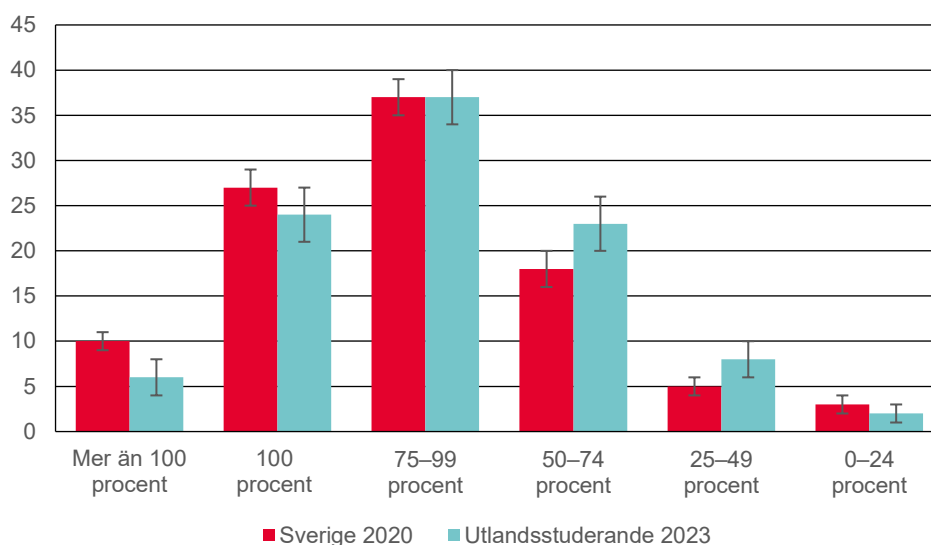
Majoriteten av de utlandsstuderande tar också merkostnadslån, utöver grundlånet. I vår undersökning tog 76 procent av de utlandsstuderande någon typ av merkostnadslån. Det är lite vanligare att män tar merkostnadslån för utlandsstudier än att kvinnor gör det. Andelen med merkostnadslån bland högskolestuderande på eftergymnasial nivå i Sverige var 2022 knappt 3 procent.

¹⁵ I *Studiestödet 2022* ingår både utlandsstuderande på gymnasienivå och på eftergymnasial nivå (sidan 46). Svaren på denna undersöknings enkätfråga om försörjning visar att 86 procent av de svarande anger att de får "lån och bidrag" från CSN. Här får man emellertid räkna med en viss felmarginal, då frågan om försörjning är en flervalsfråga med många alternativ, där flera alternativ kan markeras.

2.2.3 Studiemedlen och levnadsomkostnaderna

Bland de utlandsstuderande som tar lån täcker studiemedlen en nästan lika stor del av levnadsomkostnaderna som i undersökningen om högskolestuderande i Sverige 2020. De utlandsstuderande tar dock oftare merkostnadslån, och därmed också totalt sett större lån.

Diagram 6 I vilken utsträckning täcks dina levnadsomkostnader av dina studiemedel?¹
Avser högskolestuderande, andelar i procent

¹ I resultaten på denna fråga ingår endast svar från studerande som har eller någon gång har haft studielån.

Det vanligaste är att studiemedlen täcker 75–99 procent av levnadsomkostnaderna. Därefter att de täcker 100 procent av levnadsomkostnaderna.¹⁶

2.2.4 Synen på studielån

Synen på studielån skiljer sig totalt sett inte så mycket mellan utlandsstuderande och svenska högskolestuderande. Utbytesstuderande är dock mer positiva till studielån och anser dem vara mer fördelaktiga än freemovers. Detta kan delvis förklaras av att utbytesstuderande inte betalar terminsavgifter och av att de normalt sett stannar utomlands under kortare tid än freemovers.

2.2.5 Svårt att arbeta parallellt med studierna

Omkring 25 procent av de utlandsstuderande på högskola arbetar vid sidan av sina studier. Det är samma andel som bland utlandsstuderande 2017¹⁷, men klart färre än

¹⁶ CSN betalar ut studiemedlen i svenska kronor, vilket gör att kronkursen har viss betydelse för utlandsstuderande med studiemedel. Valutarörelser under våren 2023 kan därför ha påverkat enkätsvaren något.

¹⁷ *Studerandes ekonomiska och sociala situation 2017*, sidan 41.

bland högskolestuderande i Sverige.¹⁸ Freemovers arbetar i något högre utsträckning än utbytesstuderande.

En anledning till att högskolestuderande utomlands arbetar mindre än de i Sverige, förutom att det kan vara svårare att hitta jobb utomlands, är att det i vissa länder krävs att man har ett arbetsvisum för att få tillåtelse att arbeta.

¹⁸ Omkring hälften av de högskolestuderande i Sverige arbetade parallellt med sina studier 2020 (*Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020*, sidan 23).

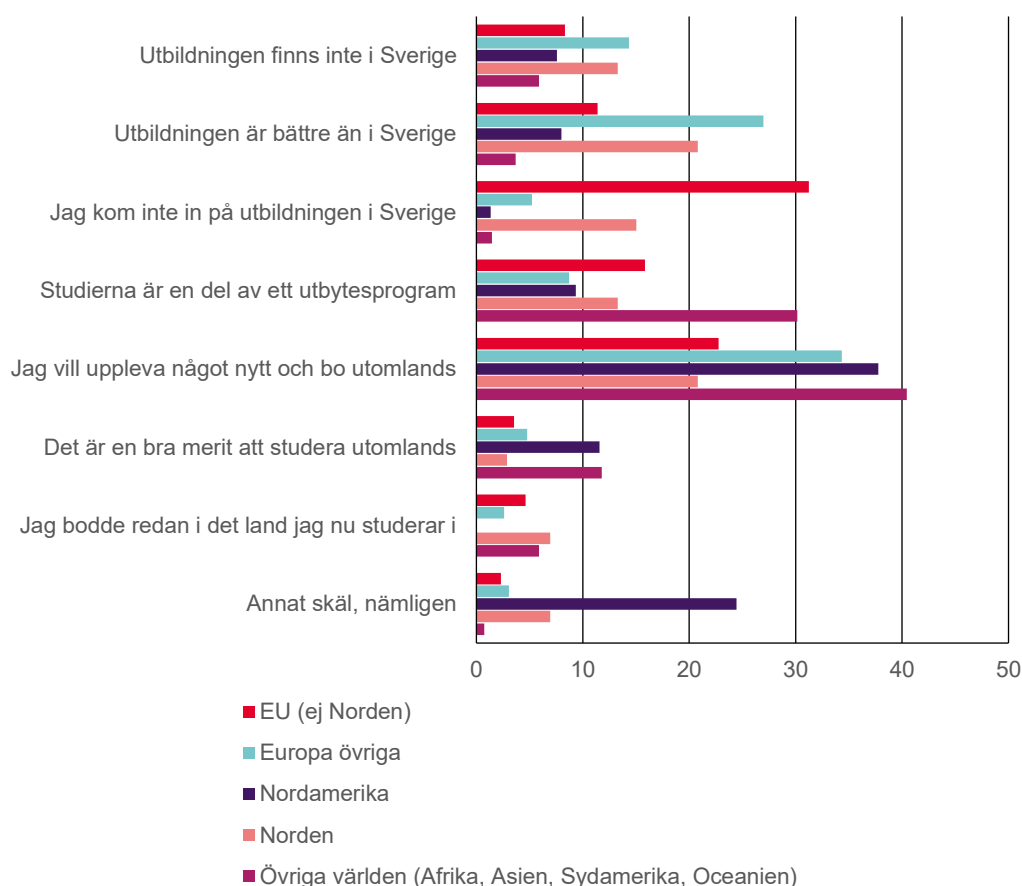
3 Utlandsstuderandes sociala situation

Det här kapitlet ger en bild av utlandsstuderandes sociala situation i vid bemärkelse. Kapitlet behandlar studiesituationen, hur studier och ekonomi påverkar hälsan, samt de främsta anledningarna till valet att studera utomlands.

3.1 Varför högskolestudier utomlands?

Ett vanligt skäl till att de utlandsstuderande valt just högskolestudier utomlands är att de vill uppleva något nytt och bo utomlands under en tid. Detta skäl är det vanligaste för utlandsstuderande i alla delar av världen, förutom bland de som läser inom Norden och EU.

Diagram 7 Vilken är den främsta anledningen till att du valt att studera utomlands?
Fördelning per landsgrupp
Andelar i procent

Flera andra vanliga skäl till utlandsstudier är direkt förknippade med själva studierna. Det kan handla om att den aktuella utbildningen inte finns i Sverige eller att den bedöms vara bättre eller mer meriterande utomlands. Studerande i Nordamerika anger

klart oftare än andra möjligheten att kombinera studier med en satsning på en specifik idrott som det främsta skälet till utlandsstudier.

Knappt 20 procent av de utlandsstuderande läser utomlands främst för att de inte kom in på den utbildning de ville i Sverige. Detta är det vanligaste skälet till utlandsstudier för de som studerar inom EU (exklusive Norden). Att utbildningen utomlands är bättre än motsvarande utbildning i Sverige anges som det främsta skälet för en knapp tredjedel av de som studerar i de delar av Europa som inte tillhör EU.

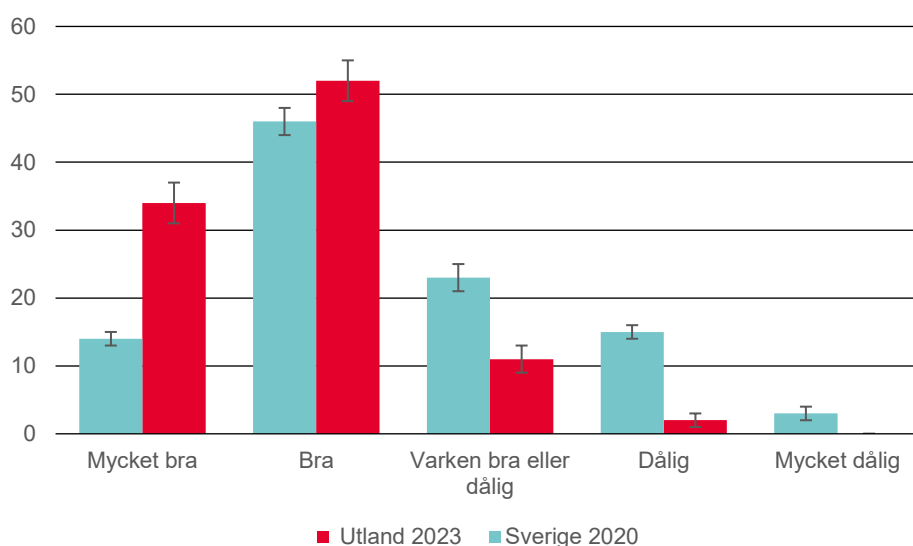
Anledningarna till att de utlandsstuderande valt att studera på högskola överhuvudtaget liknar i hög grad de svenska högskolestudenternas. Den viktigaste anledningen är helt enkelt att utbildningen ökar möjligheterna att få ett arbete som man vill ha. Något fler av de utlandsstuderande än av de högskolestuderande i Sverige ser det som självklart att studera på högskola. Något fler menar också att de studerar för att bli mer allmänbildade.

3.2 God upplevelse av studiesituationen

De utlandsstuderande är nöjda med sin studiesituation. Sammanlagt 86 procent av dem upplever studiesituationen som ”bra” eller ”mycket bra”, vilket är klart högre än bland högskolestuderande i Sverige, där denna andel utgör 60 procent.¹⁹ Väldigt få utlandsstuderande har en studiesituation som är ”dålig” eller ”mycket dålig”.

Utbytesstuderande och freemovers har en väldigt likartad upplevelse av studiesituationen. Skillnaderna mellan olika världsdelar och mellan män och kvinnor är också små.

Diagram 8 Högskolestuderandes upplevelse av sin studiesituation
Procentandel per svarsalternativ

Studietempot upplevs som lagom av omkring 70 procent av de utlandsstuderande, medan ungefär 25 procent tycker att det är för högt. Andelen som menar att tempot är

¹⁹ Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020, sidan 30.

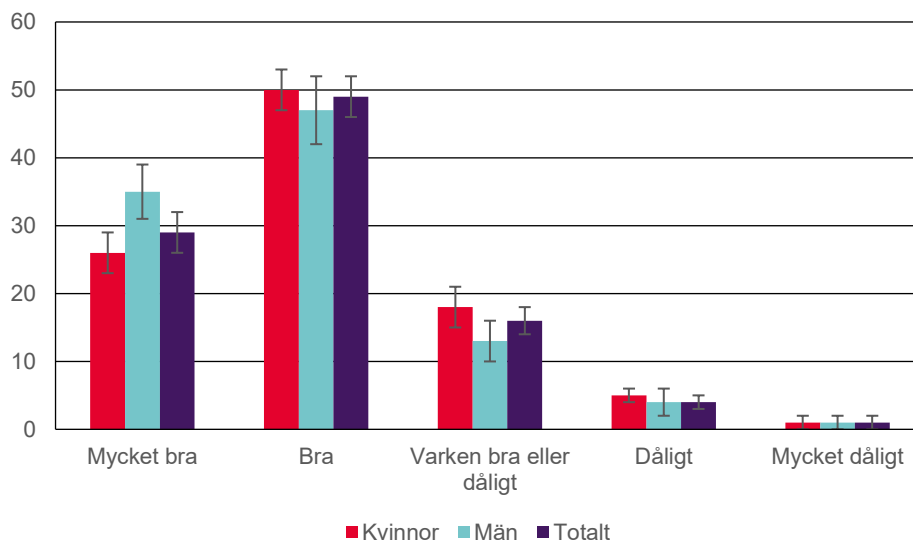
för högt och andelen som känner sig stressad ligger på liknande nivåer som bland högskolestuderande i Sverige.²⁰

En hög andel, 69 procent av de utlandsstuderande, anser att de lyckas väl med sina studier. Det är fler än bland högskolestuderande i Sverige (52 procent 2020).²¹

3.3 Studierna och ekonomin påverkar hälsan

Nästan 80 procent av de utlandsstuderande beskriver sitt hälsotillstånd som ”bra” eller ”mycket bra”. Det är i nivå med Sveriges befolkning i stort inom åldersspannet 16–44 år.²² Vår undersökning av utlandsstuderande visar endast en liten skillnad mellan kvinnors och mäns hälsotillstånd.²³ Skillnaden mellan utbytesstuderande och freemovers är också liten.

Diagram 9 Utlandsstuderandes upplevelse av sitt hälsotillstånd 2023
Procentandel per svarsalternativ

Utlandsstuderande skattar sitt allmänna hälsotillstånd som något bättre än högskolestuderande i Sverige.²⁴ Vi kan för övrigt notera att utlandsstuderande i Nordamerika skattar sitt hälsotillstånd som något bättre än de i övriga världsdelar.²⁵

Precis som bland högskolestuderande i Sverige är trötthet och oro eller ångest de vanligaste hälsobesvärerna bland utlandsstuderande, följt av sömnsvårigheter och en känsla av ensamhet. Samtliga dessa besvär ligger bland utlandsstuderande på ungefär samma nivå som bland studerande i Sverige. Fler kvinnor än män upplever hälsobesvär, och fler av kvinnorna har också svåra besvär, till exempel när det gäller

²⁰ Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020, sidan 33.

²¹ Ibid., sidan 34.

²² Folkhälsomyndighetens nationella [folkhälsoenkät](#).

²³ I den nationella folkhälsoenkäten ger männen generellt en mer positiv bild av sitt hälsotillstånd än kvinnorna gör.

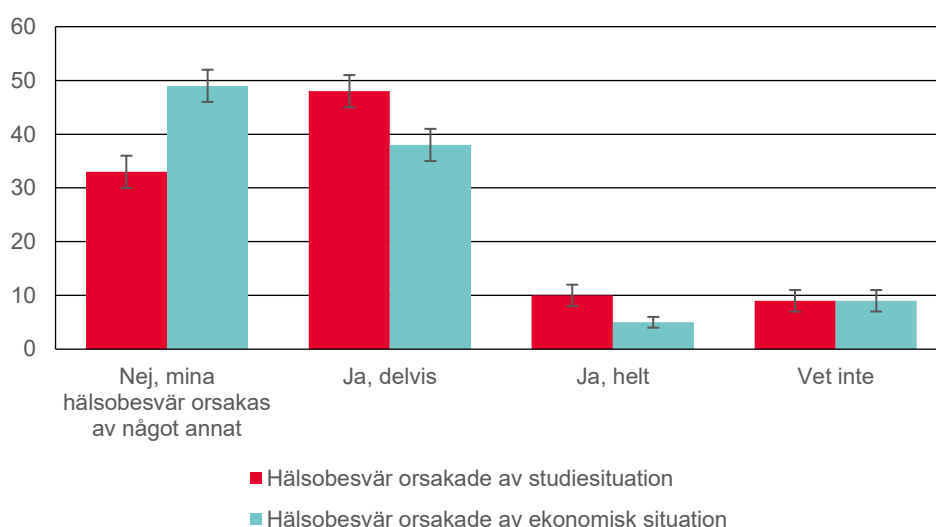
²⁴ Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020, sidan 39.

²⁵ Studerande i Nordamerika ägnar också färre timmar åt studier och är mer nöjda med studietempot än de i andra världsdelar.

oro/ångest och huvudvärk/migrän. Dubbelt så många kvinnor som män känner sig också väldigt stressade (21 procent).²⁶

De utlandsstuderandes hälsobesvär orsakas i högre grad av deras studiesituation än av deras ekonomiska situation. Samma förhållande gällde i Sverige 2020. Ekonomiska orsaker till besvär är dock något vanligare bland utlandsstuderande (43 procent) än bland studerande i Sverige (32 procent 2020). Andelen ekonomiskt relaterade hälsobesvär är också högre 2023 än i den undersökning som riktades till utlandsstuderande 2017.

Diagram 10 Andelen utlandsstuderande som upplever att deras hälsobesvär orsakas av studiesituationen respektive av den ekonomiska situationen
Procentandel per svarsalternativ

Freemovers och studerande över 24 år är grupper som i högre grad har hälsobesvär som de kopplar till sin ekonomiska situation. Bland studerande utan merkostnadslån och bland studerande helt utan lån är det färre som har sådana besvär. När det gäller studiesituationens påverkan på hälsan är skillnaderna mellan olika studerandegrupper mycket små.

I fritextsvaren beskriver många utlandsstuderande hur prestationskrav, stress och oro inför framtiden leder till ångestkänslor. Huvudvärk och sömnsvårigheter kopplas i vissa fall till ett högt studietempo och många timmar framför datorn.

Min utbildning, läkarutbildningen, är väldigt tuff, den är psykiskt påfrestande, den är stressande och det är 6 år av konstant ny information som ska tas in varje dag. Det är många tentor, det är mängder av saker att göra varje timme, varje dag. Så, ja, jag tror absolut att min studiesituation påverkar min oro, stress och utmattning.

/23-årig kvinna

De ekonomiska förutsättningarna skiljer sig en hel del mellan utlandsstuderande, beroende på vilken situation de befinner sig i. Nivån på terminsavgifter, hyror och andra levnadsomkostnader varierar mellan olika länder. Några fritextsvar tar också

²⁶ Många tidigare rapporter om studerandes situation visar att kvinnor är mer stressade än män, även om skillnaden inte alltid är så här stor. Ämnet har utretts mer utförligt bland annat i [Studerande kvinnors och mäns upplevelse av sin hälsa](#) (CSN 2013).

upp att den svenska kronan försvagats vid den tid då undersökningen genomfördes. Precis som när det gäller studiesituationen så leder den ekonomiska situationen i första hand till hälsobesvär av typen stress/oro.

För att jag tänker hela tiden på att jag ej kommer kunna betala hyran och handla mat osv. Det gör mig jättestressad om dagarna. Jag klarar mig med de pengarna jag får av min familj och CSN tillsammans. Men hade jag bara tagit pengar av CSN i år så hade jag nog ej klarat mig.

/27-årig kvinna

4 De utlandsstuderande och målen för studiestödet

Utlandsstudier och internationella erfarenheter behövs på en globaliserad arbetsmarknad och gynnar Sverige som kunskapsnation.²⁷ Studiestödet ska möjliggöra studier, genom att fungera rekryterande och utjämnande.²⁸

EU har satt upp målet att 20 procent av alla studerande ska studera utomlands. I Sverige har Internationaliseringsutredningen tidigare föreslagit att 25 procent av universitets- och högskolestudenterna ska tillbringa minst tre månader av sin utbildning utomlands.²⁹

Både *Vägen till utlandsstudier* (CSN 2019) och *Breddad rekrytering till internationell mobilitet* (UHR 2021) slår fast att utlandsstuderande på gruppnivå kommer från familjer med högre inkomster och högre utbildningsnivå än de som studerar i Sverige. Den sociala snedrekrytering till högskolestudier som vi ser i Sverige förstärks alltså ytterligare i gruppen utlandsstuderande på högskola. UHR skriver att Europeiska kommissionen särskilt betonat ”vikten av inkludering och mångfald och av att erbjuda stöd för att möjliggöra internationell mobilitet för studenter med särskilda utmaningar och underrepresenterade studentgrupper”.³⁰ Den socioekonomiska tillhörigheten skiljer sig dock åt både mellan utbytesstuderande och freemovers och mellan studerande på olika inriktningar.³¹

I *Breddad rekrytering till mobilitet* skriver UHR att det skulle vara önskvärt med en förändrad rekrytering till internationella studier, både sett utifrån att vissa utbildningsinriktningar är underrepresenterade och att vissa grupper av studerande är det. UHR skriver att Internationaliseringsutredningen 2019 betonade ”att yrken som lärare, socionom och vårdpersonal kräver kunskap om, och förståelse för internationella sammanhang”, samtidigt som dessa yrkesgrupper är kraftigt underrepresenterade i sammanhang som rör internationell mobilitet.³² En bredare spridning av de utlandsstuderande över fler utbildningsinriktningar skulle sannolikt bidra både till det rekryterande och det utjämnande målet för studiestödet. Ett arbete i den riktningen pågår också på lärosätena.³³

Resultaten i vår rapport går i linje med det som tidigare varit känt. En hög andel av de utlandsstuderande har högutbildade föräldrar. Rapporten visar också att höga utgifter

²⁷ Proposition 2012/13:152. [Studiemedel i en globaliserad värld](#), sidan 7.

²⁸ Proposition 1999/2000:10. [Ett reformerat studiestödssystem](#), sidan 76.

²⁹ *Vägen till utlandsstudier*, sidan 8.

³⁰ *Breddad rekrytering till internationell mobilitet*, sidan 5.

³¹ *Vägen till utlandsstudier*, sidan 53.

³² *Breddad rekrytering till internationell mobilitet*, sidan 11.

³³ Här vill exempelvis Mittuniversitetet utveckla rekryteringen inom underrepresenterade grupper genom att öka den praktiska nyttan och det akademiska mervärdet av en utbytesperiod, genom att låta den utgöra en integrerad del i ämnesstudierna. Detta flyttar fokus från den valbara utbytesterminens ”vart ska jag åka”-tänkande till vad som är mest givande ur studiesynpunkt (*Breddad rekrytering till internationell mobilitet*, sidan 31).

medför att många utlandsstuderande utöver studielån använder sparade medel, eller får stöd från närstående, för att klara av att hantera sin ekonomiska situation.

Utifrån denna nulägesbeskrivning kan man, med hänvisning till målen för studiestödet, fundera över om studiestödsystemet på något sätt skulle kunna bidra till att möjliggöra utlandsstudier för en bredare studerandegrupp. Samtidigt är det naturligtvis så att utan nuvarande möjligheter till studielån och merkostnadslån från CSN skulle långt färre högskolestuderande ha möjlighet att studera utomlands.

Referenser

CSN. *Högskolestuderandes ekonomiska och sociala situation 2020*. CSN 2021.

CSN. *Studerandes ekonomiska och sociala situation 2017*. CSN 2018.

CSN. *Studiestödet 2022 – en uppföljning av studiestödets utveckling och effekter*. CSN 2023.

CSN, UHR. *Vägen till utlandsstudier*. CSN, UHR 2019.

Folkhälsomyndigheten. *Folkhälsodata - Självskattad hälsa efter ålder, kön, år*.

Folkhälsomyndigheten. 2023.

<http://fohm->

[app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/A_Folkhalsodata/A_Folkhalsodata_A_Mo8_Halsoutfall_01Overgrip_01.01halsgod/halsgodaald.px/](http://fohm-app.folkhalsomyndigheten.se/Folkhalsodata/pxweb/sv/A_Folkhalsodata/A_Folkhalsodata_A_Mo8_Halsoutfall_01Overgrip_01.01halsgod/halsgodaald.px/)

(Hämtad 2023-08-16)

Proposition 1999/2000:10. *Ett reformerat studiestödsystem*.

Proposition 2012/13:152. *Studiemedel i en globaliserad värld*.

SCB. *Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF)*. SCB. 2023.

[https://scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-](https://scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/)

[amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/](https://scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/levnadsforhallanden/levnadsforhallanden/undersokningarna-av-levnadsforhallanden-ulf-silc/)

(Hämtad 2023-08-24)

UHR. *Breddad rekrytering till internationell mobilitet*. UHR 2021.

Vi gör studier möjligt.